

Handläggare:
Karin Söderling
Telefon: 08 508 30121**Till**
Kyrkogårdsnämnden
2014-04-08

Kyrkogårdsnämnden

Underlag för budget 2015 med inriktning 2016 och 2017

Förslag till beslut

1. Kyrkogårdsnämnden godkänner förslaget till underlag till budget för 2015 med inriktning för 2016 och 2017 och överlämnar det till kommunstyrelsen
2. Paragrafen begärs omedelbart justerad.

Mats Larsson
förvaltningschef

Sammanfattning

I detta ärende redovisas nämndens underlag till budget för 2015 med inriktning för 2016 och 2017. Nämndens övergripande planering och behov beskrivs utifrån Vision 2030 – ”ett Stockholm i världsklass”.

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska kommunens budget innehålla en plan för en period av tre år. Kyrkogårdsnämnden ska därför årligen till kommunstyrelsen lämna in ett underlag för denna period. Av nämndens underlag ska framgå vilka frågor som påverkar verksamhetens utveckling och ekonomi under perioden. Utgångspunkt ska vara analyser av förändringar i omvärlden samt analyser av den egna verksamheten med utgångspunkt från bl.a. årsredovisningen. Planeringen ska baseras på stadens Vision 2030. Större avvikelser eller förändringar jämfört med gällande plan för åren 2014–2016 ska analyseras och kommenteras. Slutsatserna i underlagen ska användas som underlag i det kommande budgetarbetet.

KyrkogårdsnämndenBox 9
121 25 Stockholm-Globenkarin.soderling@stockholm.se
stockholm.se

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningsledningen och har behandlats i förvaltningsgrupp 2014-04-01.

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Nämnden anger strategiska satsningar i punktform för hur nämnden vill bidra till kommunfullmäktiges inriktningsmål och under treårsperioden.

1.1 Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

Företag väljer att etablera sig i Stockholm framför andra städer i norra Europa

- Nämnden har ett gott samarbete med företagare.

Invånare i Stockholm är självförsörjande

- Nämnden bidrar till ökad sysselsättning genom att erbjuda praktik till personer som står långt från arbetsmarknaden.
- Nämnden erbjuder sommarjobb för ungdomar.

Stockholms livsmiljö är hållbar

- Verksamheternas negativa miljöpåverkan ska minska.

Stockholmarna är nöjda med kultur- och idrottsmöjligheterna i Stockholm

- Nämnden bevarar, vårdar och synliggör kulturarvet på stadens begravningsplatser. Genom att tillgängliggöra bland annat Världsarvet Skogskyrkogården bidrar nämnden till besöksnäringen i Stockholm.

Stockholm upplevs som en trygg, säker och ren stad

Nämnden värnar om stadens begravningsplatser som, trygga, tillgängliga, vackra och rofyllda.

- Begravningsverksamheten präglas av hög säkerhet.

1.2 Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras

Stockholmarna upplever att de erbjuds valfrihet och mångfald

- Efterfrågan av nya gravskick och gravplatser tillmötesgås med nyanläggningar vid befintliga begravningsplatser samt planeringen av en ny begravningsplats på Järvafältet.

Stockholmarna upplever att de får god service och omsorg

- Kyrkogårdsnämnden erbjuder god service samt valfrihet i utbudet av tjänster

Stockholm stad är en attraktiv arbetsgivare med spännande och utmanande arbeten

- Kyrkogårdsnämnden är en attraktiv arbetsgivare.
- Kompetensutveckling och nyrekryteringar säkrar kompetensen inom organisationen

1.3 Stadens verksamheter är kostnadseffektiva

Budgeten är i balans

- Nämndens verksamhet präglas av god budgethållning.

Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva

- Nämndens resursutnyttjande präglas av hög effektivitet.

2 Nämndens verksamhetsområde

Nedan följer en presentation och kommentarer till nämndens verksamhet och utveckling under planperioden. Även långsiktiga behov och planering kommenteras.

Verksamhetens omfattning

Kyrkogårdsnämnden är huvudman för begravningsverksamheten i Stockholm. Nämnden äger och förvaltar stadens begravningsplatser, upplåter gravplatser, ställer begravningskapell till allmänhetens förfogande samt svarar för stadens krematorier

Verksamheten kan sägas bestå av tre huvudområden: begravningsverksamhet, ansvar för att skydda och bevara kulturhistoriska värden samt serviceverksamhet, dvs skötsel och plantering på enskilda gravar mot ersättning från gravrättsinnehavare. Dessutom ansvarar nämnden för förvaltning av världsarvet Skogskyrkogården i enlighet med UNESCO:s Konvention om Skydd för Världens Kultur- och Naturarv .

Verksamheten finansieras av en begravningsavgift som baseras på den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Begravningsavgiften uppgår 2014 till 6,5 öre per skattekrona vilket är den lägsta avgiften i landet.

Nämnden svarar för underhåll av 11 begravningsplatser med 13 kapell. Totalt finns inom nämndens ansvar ett 60-tal byggnader, inklusive två krematorier.

I budget för 2014 har kommunfullmäktige som mål för verksamhetsområdet angivit "att nämnden ska erbjuda de besökande rofyllda, vackra och miljömässigt hållbara begravningsplatser. För att möta en mångfald av stockholmare ska nya gravskick, exempelvis gravsättning av aska med hjälp av vatten, utredas och införas på fler av stadens begravningsplatser. Särskilda satsningar på underhåll av murar på Skogskyrkogården och några av stadens medeltida kyrkogårdar samt återplantering av träd ska göras under året. Verksamheten ska fortsätta att miljöanpassas med avseende på utsläpp, drift och återvinning."

Kyrkogårdsnämnden ska enligt kommunfullmäktiges beslut:

- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden säkerställa att en ny begravningsplats vid Norra Järva etableras
- formulera nämndindikatorer som mäter effektivitet för respektive verksamhet.

Demografiska förutsättningar

Stockholm står inför en kraftig befolkningsutveckling men antal avlidna beräknas ligga på ungefär samma planeringsnivå som tidigare. Detta beror på att antalet "äldre äldre" minskar de närmaste åren. Åldersfördelningen är dock ojämn över staden och i de nordvästra förorterna ökar antalet "äldre äldre" något. Planeringsnivån beräknas till strax under 7000 avlidna per år under planperioden och beräknas minska till ca 6500 fram till 2021 för att därefter åter stiga. Det är en årlig minskning av antalet döda med 1 procent under planperioden 2015-2017.

Enhetlig begravningsavgift i riket.

Den som är folkbokförd i Sverige ska betala en avgift för begravningsverksamheten (begravningsavgift). Begravningsavgiften ska betalas till den huvudman inom vars förvaltningsområde den avgiftsskyldige är folkbokförd. Från den 1 januari 2016 ska folkbokföring inte längre ske i en församling inom Svenska kyrkan utan i en kommun. Samtidigt införs en enhetlig begravningsavgift för huvudmän inom Svenska kyrkan med tillämpning från 2017.

Den statliga utredningen "Begravning – återvinning, nya begravningsmetoder och enhetlig begravningsavgiftssats" (SOU 2013:82) föreslår att Stockholms och Tranås kommuner kan inlemmas i systemet med en enhetlig begravningsavgiftssats. Utredningen är nu ute på remiss där bl a Stockholms stad är en många remissinstanser.

Förslaget till förändrad lagstiftning om enhetlig begravningsavgift i riket föreslås införas år 2016 med tillämpning från år 2017. Skulle Stockholms stad omfattas av systemet visar preliminära beräkningar att den nya enhetliga avgiften skulle bli 22 öre i riket. Det handlar i så fall om minst en tredubbel höjning då stadens begravningsavgift idag är 6,5 öre. Dessutom försvinner, enligt vår uppfattning, incitamentet för respektive begravningshuvudman att driva en kostnadseffektiv verksamhet.

Förvaltningen deltar i det s. k. nyckeltalsprojektet som startades av Sveriges Lantbruksuniversitet för att jämföra kostnader och kvalitet på olika begravningsplatser i riket. Förvaltningen kan konstatera att oavsett nyckeltal, kostnad per invånare eller kostnad per kvadratmeter yta så är vår verksamhet i jämförelse med Svenska kyrkans huvudmän synnerligen kostnadseffektiv. När det gäller kvalitetsbegreppet så har förvaltningen fokuserat på begreppet "rätt kvalitet". Det innebär att många huvudmän inom Svenska kyrkan har högre skötselnivåer på sina kyrkogårdar, modernare maskinparker, nybyggda garage etc. Som framgår av detta ärende är dock flera av våra anläggningar slitna och är i behov av stora underhållsåtgärder.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Nämnden har i många år klarat av strama budgetförutsättningar genom effektiviseringar framför allt på personalsidan. Under åren 2006 - 2014 ökade nämndens nettobudget med 3 %, exklusive kapitaltjänstkostnader, samtidigt som lönerna ökade med 28%. Antalet helårsanställningar minskade under samma period med ca 30%. I samband med pensionsavgångar har förvaltningen prövat om arbetsuppgifterna kan organiseras på annat vis utan att nyrekryteringar behövt ske.

Stockholm har landets lägsta begravningsavgift med 6,5 öre. Noterbart är dock att det finns församlingar inom Svenska kyrkan med bättre skatteunderlag än Stockholms stad som har

högre begravningsavgift.

Följande exempel är från i år 2014: Svenska kyrkan i Täby tar ut 17 öre i begravningsavgift. Andra exempel är Svenska kyrkan i Sollentuna med 12 öre, Svenska kyrkan i Danderyd 10 öre och Svenska kyrkan i Lidingö 9 öre. I dessa fall sammanfaller församlingsgränsen med kommunområdet varför jämförelse kan ske. I samtliga dessa församlingar är skattekraften högre än i Stockholms stad.

I Solna med nära identisk skattekraft som Stockholms stad tar Svenska kyrkan ut 11 öre i begravningsavgift.

Förutom landets lägsta begravningsavgift har också Stockholm den i särklass lägsta kostnaden för begravningsverksamheten per invånare bland storstadsregionerna. I Stockholm kostade begravningsverksamheten år 2013 148 kronor per invånare och år, i Göteborg 257 kronor och i Malmö 313 kronor.

En annan intressant jämförelse är begravningshuvudmannens kostnad per avliden år 2013; Stockholm 20 258 kr, Göteborg 30 473 kr och Malmö 36 603.

För närvarande har förvaltningen en dialog med Stockholms stift i fråga om den extra service och kvalitet som getts till dödsboet med att tillhandahålla organister vid begravningsceremonier. Förvaltningens förslag är att staden inte längre skall finansiera verksamheten utan att Svenska kyrkan får tillhandahålla denna service för sina medlemmar. För ej anslutna medlemmar till Svenska kyrkan kommer begravningsbyråerna erbjuda olika former av musiktjänster. Förslaget innebär en besparing med 2,5 mnkr per år från år 2015. Svenska kyrkan har ställt sig positiv till förändringen. Kyrkogårdsnämnden förväntas fatta beslut i frågan vid junisammanträdet.

Möjligheten till ytterligare besparingar och rationaliseringar i den ordinarie verksamheten är i stort sett uttömd om nuvarande kvalitetsnivåer skall upprätthållas. Konkurrensutsättning av verksamheten ger inte längre några ekonomiska vinster då egenregiverksamheten har anpassat sig till en stramare ekonomi och är konkurrenskraftig.

Kyrkogårdsnämnden har som framgår i detalj av detta ärende många slitna anläggningar som är i behov av underhållsåtgärder. Nämndens verksamhetsberättelser visar att nämnden under den senaste femårsperioden använt mellan 10-14 mnkr per år i löpande underhåll. Samtidigt har skett stora investeringar i nya anläggningar. För 2014 är dock underhållsbudgeten reducerad till 8 mnkr och bedömningen är att denna avsättning endast kommer att räcka till att klara akuta underhållsåtgärder för att klara löpande drift. Som framgår av detta tjänsteutlåtande är förvaltningens bedömning att underhållsbudgeten behöver kraftigt förstärkas på grund av de stora behoven. De flesta av åtgärderna behöver vidtas vid Skogskyrkogården vars världsarvsstatus förpliktigar.

Nämnden har att förhålla sig till en investeringsbudget på 10 Mkr per år under planperioden. Därutöver finns särskilt avsatta investeringsmedel för den nya begravningsplatsen på Järva samt en ny bevattningsanläggning vid Skogskyrkogården.

3.1 Drift

Väsentliga förändringar under planeringsperioden jämfört med nämndens budget 2014

Driftbudget	Budget 2014	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017
Kostnader	Mkr	Mkr	Mkr	Mkr
Förvaltningschef, nämnd och stab	5,8	5,8	5,8	5,8
Begravnings- och serviceavdelningen	79,1	80,1	79,1	86,1
Tekniska avdelningen	37,6	41,6	37,6	41,5
Administrativa avdelningen	26,9	26,9	26,9	26,9
Kapitaltjänstkostnader	23,7	22,4	21	24
Summa kostnader	173,1	176,8	170,4	184,3
Intäkter				
Avgifter	14	14	14	14
Fonduttag	8	8	8	8
Övrigt	11,6	11,6	11,6	11,6
Summa intäkter	33,6	33,6	33,6	33,6
Netto	139,5	143,2	136,8	150,7

I samband med beslut om verksamhetsprogram 2014 fastställde KF planeringsnivåer för år 2015, 2016 och 2017 enligt ovan.

Nämndens budget påverkas av ökade kapitaltjänstkostnader kopplade till investeringar framför allt i det nya krematoriet på Skogskyrkogården, det nya kylhuset på Norra Begravningsplatsen samt utbyggnaden av Bromma kyrkogård. Dessa kostnader är dock drygt 3,0 mnkr högre än vad som framgår av KF planeringsnivåer i verksamhetsprogram 2015.

Under 2014 tillförs nämnden 2,0 mnkr för att ta fram en upprustningsplan för krematoriekapellen på Skogskyrkogården. 2,0 mnkr för att rusta Sandsborgskyrkogårdsmuren samt 1,0 mnkr för renovering av gamla gravmonument.

Under 2015 tillförs 4,0 mnkr för brandskyddsåtgärder och arbetsmiljöanpassning av kv 21 på Skogskyrkogården samt 3,0 mnkr för renoveringen av muren vid Spånga kyrkogård.

Under 2016 tillförs nämnden 2,0 mnkr för murarbeten vid Spånga.

I övrigt förutsätter KF:s planeringsnivåer att nämndens budgetvolym netto i princip hålls oförändrad under planperioden.

Andelen gravplatser med skötseluppdrag på begravningsplatserna ska i princip inte påverka nämndens nettobudget. Verksamheten ska vara självfinansierad. För år 2015 höjs taxan för gravskötsel med 10 kr för att klara självfinansieringen.

Ny prissättning: Urngrav (<2,00 kvm) 475 kr, Kistgrav (>2,00 kvm) 525 kr.

Förvaltningen erbjuder växt- och blomsterpaket till gravrättsinnehavarna, dessa erbjudanden får en prishöjning med i genomsnitt 2%.

Underhållsbudget inom budgetram 2015

Inventeringar och utredningar inför upprustning av krematoriekapellen vid Skogskyrkogården sker 2014 och 2015. 2 mnkr per år avsätts för detta ändamål. I arbetet ingår också att ta fram en tidplan och kostnadskalkyl för hela upprustningsprojektet som tidigast kan komma igång under 2017. Därutöver genomförs 2015, enligt ovan, murarbeten vid Spånga kyrkogård och ombyggnader vid kvarter 21 på Skogskyrkogården.

Nämnden avsätter därutöver årligen medel till underhållsinsatser. Under 2014 budgeterades 8,0 mnkr för dessa ändamål. Medlen används till akuta och avhjälpande underhållsinsatser vid fastigheter och anläggningar. Omprioriteringar görs hela tiden för att klara akuta behov och mer långsiktiga underhållsåtgärder skjuts därmed på framtiden.

Vidare avsätts medel för akuta trädvårdsinsatser. Exempelvis genomförs trädfällningar på grund av almsjukan. Av underhållsbudgeten avsätts 1 mnkr per år för underhållsinsatser vid innerstadsförsamlingar som har nämndens uppdrag att sköta dessa allmänna begravningsplatser. Denna miljon ska huvudsakligen användas till underhåll av kulturhistoriska värden och det gröna kulturarvet.

Behov som saknar finansiering

Säkerhetskontroll av gravstenar ca 1,5 mnkr/år (4,5 mnkr under planperioden)

Ett olycksfall i västra Sverige när ett barn fick en gravsten över sig har uppmärksammat frågan kring säkerhetstillsynen av gravstenar på begravningsplatserna. Det är också en viktig arbetsmiljöfråga. Idag är det gravrättsinnehavaren som har det formella ansvaret men begravningshuvudmannen har också ett tillsynsansvar och ska uppmärksamma gravrättsinnehavaren om det misstänks föreligga säkerhetsrisker. För att på ett bättre sätt organisera och dokumentera tillsynen med provtryckningar m.m. finns behov av att under sommarsäsong avdela 6 personal för detta arbete på begravningsplatserna. Kostnaden uppgår till 1,5 mnkr/år. För att genomföra en sådan extra tillsyn på samtliga begravningsplatser behövs att dessa medel avsätts årligen under planperioden 2015-2017.

Underhållsåtgärder vid Räcksta krematorium 1,0 mnkr/år (3,0 mnkr under planperioden) Krematorieanläggningen vid Räcksta krematorium genomgick en genomgripande renovering för över 10 år sedan. Anläggningen har nu betydande underhållsbehov och viktiga komponenter måste bytas ut, inte minst av arbetsmiljö- och säkerhetsskäl. Bland annat måste alla hetror bytas för att säkerställa driften. Arbetet planeras att göras etappvis och 1,0 mnkr/år behöver avsättas för detta ändamål.

Säkrare och effektivare handläggning. IT-kostnader och utbildningsinsatser i samband med byte av teknikplattform 3,5 mnkr år 2015.

Under 2015 önskar förvaltningen byta ut hela teknikplattformen för de IT-system som används för administration och handläggning av gravrättsupplåtelse, gravboksanteckningar, gravvårdsärenden, ekonomi mm. Samtidigt måste bokningssystemet Grabo och bisätningssystemet bytas ut. Syftet är att anpassa programmen till stadens IT-plattform och att kunna minska handläggningstider och ge en säkrare och effektivare handläggning.

Förutom kostnader för en ny teknisk lösning på 3 mnkr behövs utbildningsinsatser för all personal, en kostnad på ca 0,5 mnkr.

Underhållsåtgärder – murar och terrasser Brännkyrka kyrkogård 1 mnkr år 2015.

Brännkyrka kyrka och kyrkogård är en anläggning med mycket höga kulturvärden. Kyrkan från 1200-talet omgärdas av en trädkrans av almar som planterades av Årstafrun på sin tid. Almarna är angripna av den holländska almsjukan och det pågår ett vaccinationsprojekt för att försöka rädda dem. Dessutom har själva gravkvarteren en unik ålderdomlig karaktär genom att gravarna försetts med gravkullar på terrasser för att kunna gravsätta i markytor med förhållandevis dåliga förutsättningar. Gravkullarna är mycket skötselkrävande och det behöver göras nya terrasser och renoveringar av terrassmurar för att bevara kulturmiljön samt för att det ska vara möjligt att sköta anläggningen på ett tillfredställande sätt. Kostnad 1 mnkr år 2015.

Återplanteringar och renovering av det gröna kulturarvet, Norra begravningsplatsen 1,2 mnkr år 2015.

Vidare behövs mer omfattande återplanteringar på ett flertal begravningsplatser, bla vid Brännkyrka kyrkogård och Norra begravningsplatsen. Norra begravningsplatsen innehåller totalt häckplanteringar på över 10 km som är mycket karaktärsskapande och viktiga för upplevelsen av kulturmiljön. Ca 2 km mycket gamla tujahäckar behöver bytas ut till en kostnad av 1,2 mnkr år 2015.

Nytt tak på Solbaddet, Norra begravningsplatsen, 2 mnkr 2015

Nämnden äger en bostadsfastighet som tidigare används som personalbostäder, Solbaddet belägen på Norra begravningsplatsen. Förvaltningen har vid flera tillfällen försökt få stadens fastighetskontor att ta över ansvaret för fastigheten men utan framgång. En orsak är att byggnaden är belägen i Solna stad. Idag sker återkommande akutåtgärder för att åtgärda problem med taket, varför en omläggning av taket är mycket angelägen och måste genomföras 2015. Kostnad 2 mnkr.

Arbetsmiljöåtgärder - upprustning av personalutrymmen (1 mnkr per år, 3 mnkr under planperioden)

Upprustning av personalutrymmen som omklädningsrum, duschutrymmen och ytskikt är angelägna på Norra Begravningsplatsen (Klockarbacken), Västberga, Räcksta, Bromma och Spånga begravningsplatser. Kostnad 1 mnkr/år, totalt 3 mnkr under planperioden.

Energieffektiviseringsåtgärder, 0,9 mnkr 2015

Byte av ventilationssystem och energieffektiviseringsåtgärder, glasbyte på fönster, värmeväxlare mm. vid Klockarbacken, Norra begravningsplatsen, 0,9 mnkr år 2015.

Världsarvet Skogskyrkogården har mycket stora underhållsbehov för att klara drift, tillgänglighetskrav, säkerhet, en miljöanpassad avfallshantering samt underhåll och tillgängliggörandet av kulturmiljön (21,2 mnkr under planperioden, varav 8,2 mnkr år 2015).

Världsarvet Skogskyrkogården världsarvsstatus förpliktigar. Bidragande till världsarvsutnämningen 1994 var att så mycket av den ursprungliga gestaltningen i huvudsak är intakta från byggnadstiden. Detta innebär att stora delar av byggnaderna och anläggningarna har stora behov av anpassningar för att klara dagens krav på en modern, effektiv och miljöanpassad drift. Skogskyrkogården står samtidigt för huvuddelen av nämndens begravningsverksamhet, med 3000 gravsättningar, 2000 ceremonier och 4000 kremationer årligen. I samband med 2012 års rapportering till UNESCO avseende tillståndet för världsarvet tog förvaltningen tillsammans med Länsstyrelsen och Stockholms Stadsmuseum fram en "Managementplan" med tillhörande Action plan. En central fråga är att utveckla vård- och underhållsplanen för hela kulturarvet, både byggnader och natur.

Behov under planperioden:

Regeneration av tallskogen mm, 1 mnkr/år, 3 mnkr under planperioden

En viktig del i vården av världsarvet Skogskyrkogården är en regeneration av tallskogen och andra växtelement. Det pågår ett långsiktigt arbete med förnyring av Skogskyrkogårdens tallbestånd och andra trädslag, framför allt björk. Insamling av frön görs för uppodling av nya tallplantor som planteras ut. Mellan 1000 – 3000 plantor planteras ut varje år. Totalt behöver avsättas 1 mnkr per år för detta ändamål.

Upprustning av Skogskyrkogårdens murar och trappor, 2,2 mnkr 2015, 4,2 mnkr under planperioden

Gunnar Asplunds trappa vid Skogskrematoriet och Sigurd Lewerentz trappa som leder upp mot meditationsplatsen Almhöjden på Skogskyrkogården är två angelägna projekt och behöver renoveras år 2015. Gunnar Asplunds trappa måste annars stängas av, kostnad 1,2 mnkr. Ca 100 m av Skogskyrkogårdens 3,6 km långa mur renoverades 2013 till en kostnad av 1,9 mnkr. Enligt den underhållsplan som tagits fram är större delen av muren i behov ny krönnavtäckning för att hindra fortsatt vatteninträngning och frostsprängningar inne i själva bruksmuren. Dessutom behöver vissa avsnitt genomgripande omläggningar och dränering på grund av rotinträngningar och problem med jordtryck. En planering har tagits fram som innebär att 1 mnkr/år under åtta år skulle behöva avsättas för dessa arbeten.

Tillgänglighetsåtgärder - upprustning av servicestationer på Skogskyrkogården och bänkar 3,5 Mkr/år (totalt 10,5Mkr)

Det finns 112 servicestationer på Skogskyrkogården för allmänheten. De flesta är dessutom utrustade med vattenkar gestaltade av Gunnar Asplund. Dessa behöver rustas upp, bland annat behövs omgjutningar av vattensprutande lejon och maskaroner. Alla servicestationerna behöver tillgänglighetsanpassas med nya markbeläggningar, och nytt avfallssystem. Även häckplanteringarna runt servicestationerna behöver rustas upp. Ett tiotal servicestationer har rustats upp och kostnaden uppgår till 100 tkr/ servicestation. Sammanlagt behöver 3mnkr/år under 3 år behöva avsättas för detta ändamål. Därutöver behövs ett långsiktigt arbete med att rusta upp Skogskyrkogårdens möblemang med nytillverkning av Gunnar Asplunds bänkar

och Sigurd Lewerentz pallar, ca 0,5 Mkr/år under 3 år behöver avsättas för detta ändamål.

Tillgänglighetsåtgärd - beläggningsarbeten på Skogskyrkogården 1 mnkr/år (totalt 3 mnkr)

På Skogskyrkogården finns 70 000 kvm asfaltbelagda ytor som är i stort behov av renovering. Under årens lopp har ”underhållet” inskränkt sig till att lägga ny asfalttopp på utsatta ställen. Behov finns av att göra mer grundläggande renovering av asfaltytor (kostar ca 1000 kr/kvm). Ca 3 mnkr skulle behöva avsättas under en treårsperiod för att åtgärda de största bristerna. Förvaltningen utreder parallellt frågan vem som har ansvaret att tillgänglighetsanpassa busshållplatserna på Skogskyrkogården.

Målning av putsytor 0,5 mnkr år 2015

Kvarter 38 är ett viktigt entréparti intill krematoriekapellen. Här ligger bland annat arkitekten Gunnar Asplund begravd. Här finns behov av målning av putsytor. Detta behövs även vid murpartier intill Uppståndelsekapellet. Kostnad 0,5 mnkr år 2015.

Begravningsavgiften finansierar besöks- och turismverksamhet vid världsarvet.

Besöks- och turismverksamheten vid Världsarvet Skogskyrkogården finansieras i dagsläget inom ramen för begravningsavgiften. Nämnden har tidigare hemställt hos kommunstyrelsen att detta borde finansieras genom kommunalskatten, dock utan framgång. Cirka 1,5 mnkr används för ändamålet och då avser 1,0 mnkr själva besöksverksamheten. För perioden 2014-2016 har avtalats med Kulturnämnden och Stockholms Stadsmuseum att ta ansvar för hela besöksverksamheten, inklusive Visitors Center. Detta för att bättre samordna resurser och att också kunna nå ut till fler besöksgrupper, exempelvis barn och unga.

3.2 Investeringar

Nedan följer en beskrivning av planerade investeringar. Efter som nämnden under 2013 fick särskilda medel för handikappanpassning av toaletter har vissa omprioriteringar gjorts. Exempelvis finns utrymme för omprojektering vid Strandkyrkogården under 2015.

Investering	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017
Järva begravningsplats	15	15	15
Bevattning Skogskyrkogården	10	10	10
Maskiner	2,5	2,5	2,5
Utbyggnad Räcksta	3	3	
Kistgravar Norra	1		
Brandlarm	0,5		
Skyltprogram	1		
Omplanering skogskyrkogården	0,5		
Omprojektering Strandkyrkogården	0,7		
Inköp avfallshanteringsystem		1	1
Nytt styrsystem Räcksta krematorium			3
Askgravar Skogskyrkogården	0,8	3,5	3,5
Summa	35	35	35

Investeringar inom investeringsramen

Enligt tabellen ovan har nämnden en investeringsram som avser större investeringar (Järva begravningsplats samt ny bevattningsanläggning på Skogskyrkogården) samt en investeringsram på 10 mnkr/år

Ny begravningsplats på Järva friområde

Begravningsplatsen ska fylla ett långsiktigt behov av nya gravplatser i norra Stockholm. Programsamråd för en ny begravningsplats på Järva friområde har pågått under 2012 och 2013. Projektet har ytterligare försenats på grund av att Länsstyrelsen först i mars 2013 besvarat programremissen. Därutöver har ett planarbete att påbörjats 2013 för den s.k. Stockholmsporten med nya bostäder och ny infrastruktur intill Hjulstakorset. Detta medför ändrade förutsättningar för en framtida begravningsplats och en hel del av planarbetet måste göras om. Eftersom behovet av kistgravar börjar vara allt mer akut i norra Stockholm måste bristen lösas temporärt på andra begravningsplatser (se nedan). Beroende på vilken exakt lokalisering, avgränsning och vilka markomvandlingar som behöver göras samt vilka hänsyn som måste tas till fornminnen inom området kan en total utbyggnad av en begravningsplats på

25 hektar kosta någonstans mellan 200 – 250 mnkr. Denna mycket höga kostnad skall ställas i relation till antalet nya kistgravar som kan tas i bruk. Förvaltningen har därför en dialog med de danska arkitekterna som getts i uppdrag att formge begravningsplatsen och som nu omarbetar sitt ursprungliga förslag. Därtill kommer kostnader för arbetslokaler och neutralt utformade ceremonilokal/ceremoniplatser gestaltade utifrån ett mångfaldsperspektiv. En fråga är också på vilket sätt kostnaden för den mark som tas i anspråk ska regleras.

Förvaltningens bedömning i dagsläget är att tidigast under hösten 2014 finns tillräckligt beslutsunderlag för att nämnden skall kunna ta ställning till projektets framtid. Finns förutsättningar för att genomföra projektet så måste nämnden hemställa om särskilda medel hos kommunstyrelsen för denna investering. Byggnation kan tidigast komma igång under 2015-2016.

Ny bevattningsanläggning på Skogskyrkogården.

Bevattningsanläggningen på Skogskyrkogården är till stora delar från 1950- och 60-talen. Den har byggts på och reparerats i flera omgångar. Under senare år har reparationsbehovet ökat särskilt i stornätet där det varit många och dyrbara läckage. Behovet av ett nytt stornät är därför stort för att förhindra de många och dyrbara läckagen

Förvaltningen har utrett behoven och projektet har kostnadsberäknats till minst 40 mnkr. I investeringsramarna för 2015-2018 har motsvarande belopp reserverats.

Prioriteringar inom investeringsramen 10 mnkr/år:

Utbyte av maskiner

Maskinparken behöver ständigt uppdateras och miljöanpassas och 2,5 mnkr per år avsätts för detta ändamål.

Utbyggnad vid Råcksta begravningsplats

Behovet av kistgravar i nordvästra Stockholm är mycket stort och i avvaktan på att Järva begravningsplats byggs pågår utredning av möjligheten att skapa nya kistgravar inom Råcksta begravningsplats. En förstudie av grundvattenförhållanden pågår. Möjligheter finns att omdisponera området och flytta befintlig serviceplats för att möjliggöra kistgravar. Planerat genomförande 2015-2016. Kostnaden beräknas sammanlagt till 6 mnkr eller 3 mnkr per år.

Omprojektering av Strandkyrkogården – 0.7 mnkr 2015

På Strandkyrkogården finns fortfarande plats för kistgravar, vilket annars är en bristvara på de flesta begravningsplatser.

Begravningsplatsen har mycket stor potential, men används i relativt liten utsträckning.

Planeringen av området ger idag ett något spretigt intryck. Kvaliteter i landskapet behöver lyftas fram och specifika detaljer måste tas om hand för att platsen skall få den uppmärksamhet den förtjänar. Förvaltningen vill därför ta ett samlat grepp och genomföra en omprojektering för att sedan kunna genomföra en etappvis ombyggnation för anpassning till ställda krav. I en sådan utredning ingår att se över förutsättningar för byggande av ett kapell.

Kistgravkvarter på Norra begravningsplatsen

Ett äldre område planeras grävas om och anpassas för i första hand kistgravar. Kostnad 1,0 mnkr år 2015.

Skyltprogram 1 mnkr 2015

På grund av omprioriteringar har skyltprogrammet ännu inte kunnat genomföras vid de mindre kyrkogårdarna. Nya skyltar planeras sättas upp 2015 vid Spånga, Råcksta, Hässelby, Bromma, Västberga, Brännkyrka kyrkogårdar samt vid Strandkyrkogården. Dessutom måste skyltarna anpassas till stadens nya grafiska profil. Kostnad 1,0 mnkr år 2015.

Ombyggnation av serviceområde som en konsekvens av omplanering av gravkvarter på Skogskyrkogården, 0,5 mnkr 2015

I och med att tre gravkvarter på Skogskyrkogården planeras om behövs ett nytt område iordningsställas för uppställning av överblivna gravstenar (ca 700-1000st). Serviceområdet vid Kvastvägen kan förses med nya jordfickor och planeras om för ändamålet. Kostnad 0,5 mnkr.

Nyanläggning av askgravplatser/askgravlundar - Skogskyrkogården Kv. 25 7mnkr

Det finns en efterfrågan på gravskick utan eget skötselkrav som askgravplatser och askgravlundar. Det finns även en önskan bland anhöriga att kunna medverka vid askgravsättning, samt att kunna hålla ceremonin för den som ska gravsättas i samband med begravningen. Planering för utbyggnader sker i första hand inom befintliga begravningsplatser, bl.a på Skogskyrkogården (utökad askgravplats Kv. 30) samt nyanläggning i sänkan på Kv. 25.

En ny askgravlund med gemensam smyckningsplats föreslås i sänkan på Kv 25 i södra delen av Skogskyrkogården. Kv. 25 har tidigare fungerat som avstjälningsplats och det finns ett önskemål att ta tillvara på platsen på bättre sätt. Sänkan som sådan är vacker och tyst med stor potential för askgravlund / askgravplats med möjlighet till meditation.

Inom askgravlundan placeras även askgravplatser samt en naturligt utformad damm. Platsen behöver tillgänglighetsanpassas för att passa ändamålet, vilket görs med en gångväg ned i området med en stödmur, som sedan även kan användas för att fästa namnskyltar till minne av de här gravsatta.

Beräknad byggstart för dessa projekt 2016 och slutförande 2017. Bedömd kostnad 7 Mkr.

Nytt styrsystem av processutrustning på Råcksta krematorium- 3 mnkr 2017

De datoriserade styrsystemen uppdateras kontinuerligt men behöver också helt förnyas med jämna intervall och år 2017 beräknas ett helt nytt system behöva installeras på Råcksta krematorium. Erfarenheter från det nya krematoriet vid Skogskyrkogården ska ligga till grund för vilket system som väljs. Personalen ska därmed lättare kunna arbeta både vid Råcksta och Skogskyrkogårdens krematorier. Kostnad 3 mnkr.

Brandlarm vid Skogskapellet och Sandsborgskapellet, 0,5 mnkr 2015

De värdefulla kapellen behöver kompletteras med brandlarm som har hög aktivering och med direktlarm till Räddningstjänsten. De kan även behöva kompletteras med så kallade takfotslarm. En bedömning är att Skogskapellet och Sandsborgskapellet måste prioriteras med denna typ av brandlarmsinstallationer.

Inköp av nytt avfallshanteringssystem, 1mkr/år 2016-2018, 2,0 mnkr under planperioden.

Utredning pågår kring investeringar i nya dubbelkärl för komposterbart och övrigt avfall som

ska kunna ställas ut på alla begravningsplatser. Utprovning av modell sker under 2014 -2015 och införandet beräknas kunna ske under en treårsperiod 2016-2018, 350 platser, ca 1 mnkr/år.

Investeringsbehov som inte är finansierade i investeringsram

Nedanstående projekt redovisas i prioriteringsordning.

Nyanläggning av kammargravar – 2,0 mnkr 2015

Kammargravar är ett gravskick som efterfrågas allt mer. Det var tidigare ett vanligt gravskick men blev mer ovanligt under 1900-talet. Därför pågår en översyn av platser där kammargravar kan byggas, bland annat i närheten av Lindhagens kulle på Norra begravningsplatsen. Kostnad 2 mnkr i ett första skede. Därefter måste utbyggnadsbehovet analyseras.

Bergvärme/fjärrvärme Sandsborgsexpeditionen, 3,0 mnkr under planperioden.

På Sandsborgskyrkogården finns administrativa lokaler som idag värms upp med el. Ett nytt vattenburet värmesystem med bergvärmepump eller fjärrvärme behöver installeras. Kostnad 1,5 mnkr 2015 och 1,5 mnkr 2016.

Nya belysningsarmaturer och energieffektiviseringar Strandkyrkogården, 1,0 mnkr 2016.

Strandkyrkogården har ett belysningsystem som skulle behöva sektioneras för bättre styrning och utbyte av stolpar till mer energieffektiva armaturtyper. Kostnad 1,0 mnkr år 2016.

Installation av elektroniskt styr- och fastighetsövervakningssystem 2,2 mnkr 2016-2017

Ett elektroniskt styr- och fastighetsövervakningssystem ger bättre kontroll av energiförbrukning, behov av ventilationsåtgärder mm. Systemet möjliggör effektiviseringar och genom bättre styrning förbättringar av klimat och inomhusmiljö. Kostnad 2,2 mnkr 2016-2017.

Investering i nytt stängsel vid Norra begravningsplatsen 4 mnkr 2017

Norra begravningsplatsen har en mer publik sida med vackra smidesstaket mot Solnavägen och mot Haga. Åt nordväst avgränsas begravningsplatsen dock av enklare Gunnebstängsel, jordvallar mm och som är i mycket dåligt skick och i stort behov av underhållsåtgärder. Ett nytt stängsel/staket på 1200 m behövs vid Norra begravningsplatsens nordvästra delar för att ge ett mer tilltalande avgränsning i en känslig kulturmiljö. Kostnad 4 mnkr år 2017.

Driftkostnadskonsekvenser av investeringar

Utbyggnaden av Bromma begravningsplats beräknas innebära en utökning av driftbudgeten med 300 tkr från och med år 2015. I och med att det nya krematoriet vid Skogskyrkogården tas i bruk 2013 räknas med minskade driftkostnader jämfört med den gamla anläggningen. Det nya kylhuset vid Norra begravningsplatsen beräknas minska transportkostnaderna med ca 500 tkr per år. Utbyggnaden av begravningsplatsen på Järvafältet kommer inte vara klar under planperioden.

Kapitaltjänstkostnader

Nämndens kapitaltjänstkostnader ökar till 3,0 Mkr per år från år 2015. Detta beror på att investeringarna för det nya krematoriet på Skogskyrkogården, utbyggnaden av Bromma kyrkogård samt det nya kylhuset på Norra Begravningsplatsen aktiveras när dessa objekt är

färdigställda.

3.2.1 Prioriteringsgrunder

Projekten har prioriterats enligt ovan utifrån uppdrag från kommunfullmäktige, Vision 2030, omvärldsfaktorer som påverkar verksamheten, verksamhetsbehov utifrån driftsaspekter, säkerhets- och miljökrav samt valfrihets- och mångfaldsperspektiv.

3.2.2 Konsekvensanalys och risker

Konsultstöd kan behöva handlas upp för att klara av investeringsvolymen och detta kan vara fördyrande. Om projekten försenas blir de också med automatik dyrare. Konjunkturläget är också avgörande för kostnaderna när byggentreprenader handlas upp.

3.2.3 Måluppfyllelse

Investeringarna bidrar till måluppfyllelse avseende KF:s verksamhetsmål: "Nämnden ska erbjuda de besökande rofyllda, vackra och miljömässigt hållbara begravningsplatser. Verksamheten ska fortsätta att miljöanpassas med avseende på utsläpp, drift och återvinning." och av kommunfullmäktige beslutade aktivitet: Att nämnden ska (...) säkerställa att en ny begravningsplats vid Järva etableras.. Därutöver bidrar investeringarna till måluppfyllelse avseende målområdena: *Stockholmarna ska erbjudas valfrihet och ökad mångfald, Företag ska välja etableringar i Stockholm framför andra städer i Europa, Hela Stockholm ska vara attraktivt samt Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva.*

Översiktsplanens strategier att *Koppla samman stadens delar* och *Främja en levande stadsmiljö i hela staden* tillmötesgår via investeringar i en ny begravningsplats vid Järva som också ska utgöra en vacker och attraktiv ny mötesplats och möta ett långsiktigt behov i enlighet med Vision 2030.

4 Övriga redovisningar

Personal

Under planperioden beräknas inga större personalförändringar ske med avseende på bemanning, behov av omställning och avveckling.

Personalrörligheten är mycket låg. Nio pensionsavgångar (65 – 67 år) infaller jämt fördelat över åren under planperioden.

Rekryteringsbehovet är därmed relativt lågt. I flera fall är rekryteringsbasen den säsongsarbetsstyrka som arbetat flera säsonger och därmed har den kompetens och erfarenhet som krävs. Enhetschefer och arbetsledare rekryteras främst internt, där ledarförsörjningen under åren byggts upp successivt, genom att stimulera lämpliga medarbetare till att vilja vidareutveckla sin kompetens och ta steget att arbeta som lagförmän, arbetsledare/platsansvarig, för att senare kunna konkurrera om befattning som enhetschef.

Kompetensutveckling

Kompetensutvecklingen av medarbetarna under planperioden sammanfaller i stort för de olika verksamhetsområdena, d.v.s. att kontinuerligt bredda och vidareutveckla kunskaperna i syfte

att öka flexibiliteten och minska sårbarheten vid exempelvis frånvaro. Detta sker kontinuerligt genom såväl interna som externa utbildningar. Branschorganisationen SKKF (Sveriges Kyrkogårds- och Krematorieförbund) har ett gediget utbildningsprogram som underlättar förvaltningens arbete i denna del.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvarotalet för förvaltningen ökar nu från en mycket låg nivå. Det gäller särskilt korttidsfrånvaron. Sjukfrånvaron är fortsatt lägre än stadens genomsnitt. Fokus är att bibehålla denna låga nivå och arbeta proaktivt för att i möjligaste mån bidra till medarbetarnas egen förmåga till ansvarstagande för att förebygga ohälsa.

Friskvård

Förvaltningen kommer fortsatt under planperioden att avsätta resurser för friskvård/förebyggande hälsoarbete genom friskvårdstimme på betald arbetstid, generösa friskvårdssubventioner, tillhandahållande av träningslokaler med utrustning på flera arbetsställen mm. Friskvårdstimmen används i ökad omfattning av allt fler medarbetare. Fokus på fysisk aktivitet kommer under planperioden att kompletteras med livsstilsrelaterade teman. Satsningen på en bredare syn på friskvård förväntas leda till en bibehållen och i bästa fall minskad sjukfrånvaro.

5 Lokalförsörjningsplan

5.1 Inledning

Kyrkogårdsförvaltningen äger och förvaltar de flesta av sina lokaler. Förhyrning sker endast i tre fall, administrativa lokaler i Slakthusområdet, lokal för ritningsarkiv i Globenområdet och väntrummet på Galärvarvskyrkogården.

5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av faktorer som förändrar behovet av lokaler

Eftersom det finns en planering för att samlokalisera stadens tekniska kontor i nya lokaler i Globenområdet har kyrkogårdsförvaltningen anmält sitt intresse för att ingå i en sådan samlokalisering. Förvaltningen avser under planperioden påbörja en dialog med stadens fastighetskontor om överförande av nämndens lokaler till fastighetskontoret. Nämnden skulle därefter kunna förhyra dessa lokaler. Denna ansvarsfördelning är vanlig bland stadens övriga nämnder

5.3 Förändringar i lokalbeståndet

Förvaltningens huvudkontor flyttade under 2013 från lokaler i Globenområdet till billigare yteffektiva lokaler i Slakthusområdet. Kvar i Globenområdet finns en förhyrning av ritningsarkivutrymmen. Planeringen är att flytta ut arkivet till egna lokaler under 2016.

5.4 Effektiviseringsmöjligheter

Förvaltningen hyr för närvarande lokalytor i Globenområdet för sitt ritningsarkiv. Möjligheter

att använda tomställda ytor i egna lokaler för detta ändamål ska undersökas.
